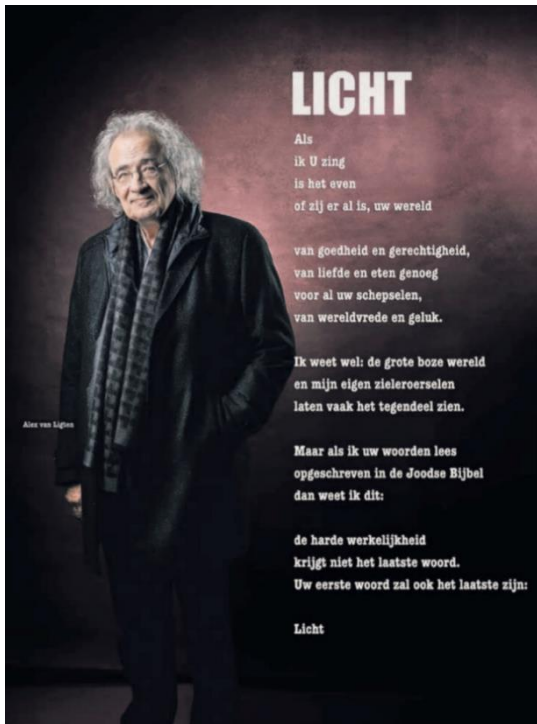

Helder ziend

Zondagmorgen 1 september, Sint-Catharijnekerk, ds. Eibert Kok
Lezing: Marcus 8: 22-26

Over helder zien, licht in je ogen.

Gisteren kwam ik in dagblad Trouw een artikel tegen met een tekst die me trof. Fotograaf Sjaak Verboom heeft in Sneek een expositie gemaakt die gisteren geopend werd. Thema is: De gedroomde toekomst en de weerbarstige realiteit. Hij vroeg negentien mensen over dit thema een psalm te schrijven. Hij fotografeerde die mensen. En zo ontstond de tentoonstelling. Een paar stonden er afgedrukt in de krant. Mij trof de tekst van Alex van Ligtou, oud-predikant.

Licht

Als
ik U zing
is het even
of zij er al is, uw wereld

van goedheid en gerechtigheid,
van liefde en eten genoeg
voor al uw schepselen,
van wereldvrede en geluk.

Ik weet wel: de grote boze wereld
en mijn eigen zieleroerselen
laten vaak het tegendeel zien.

Maar als ik uw woorden lees
opgeschreven in de Joodse Bijbel

dan weet ik dit:

de harde werkelijkheid

krijgt niet het laatste woord.

Uw eerste woord zal ook het laatste zijn:

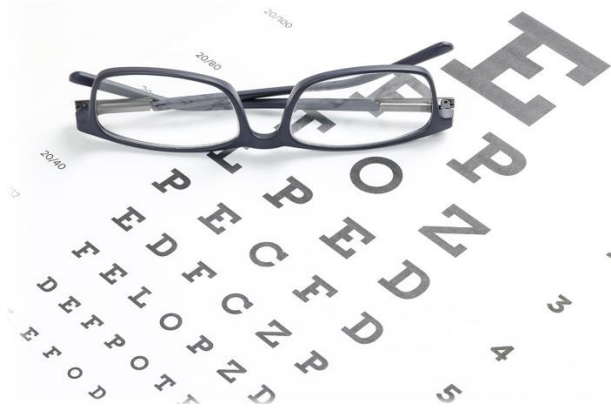
Licht

Deze psalm raakte mij, ook omdat ik bezig was met de voorbereidingen voor deze preek, waarin het gaat over een mens zonder licht in zijn ogen, die licht in zijn ogen krijgt. Het gaat over *zien*: niet zien, wazig zien, en alles helder zien. Wat zien wij? Hoe helder zien wij? Hebben wij licht in onze ogen? Zien wij licht? Of zien we vooral het donker om ons heen, of in onszelf?

Ik vind dat thema van die tentoonstelling ook mooi: 'De gedroomde toekomst en de weerbarstige realiteit'. De gedroomde toekomst, dat wat je visionair voor je ziet, een wereld waar het goed is, en de weerbarstige realiteit, dat wat we om ons heen zien gebeuren, in ons eigen land, weer een steekpartij in Duitsland, oorlog in Oekraïne, extreem geweld in Israël, in Gaza, op de westelijke Jordaanoever, daar in dat land waar Jezus rondliep, oorlog in Soedan, honger, een virusuitbraak in Afrika – er is een vaccin, maar rijke landen houden dat liever voor zichzelf, voor het geval dat. Die weerbarstige realiteit zien we maar al te goed. Tenzij je je ogen ervoor sluit.

Maar wat zien we van die gedroomde toekomst? Zie je al wat? Dat is de vraag die Jezus ook stelt aan de blinde die bij hem gebracht wordt: Zie je al wat? Nou denkt iemand misschien: dit is toch gewoon één van de wonderverhalen van Jezus, waarin een blinde ziende wordt, wil je er nu niet teveel in zien, beste dominee?

Nou, ik denk dat Marcus zelf ons de sleutel in handen geeft om er méér in te zien. Dit verhaal lijkt heel erg op het verhaal dat twee weken geleden aan de beurt was: een dove die gaat horen. Er zijn heel veel overeenkomsten. Met er tussenin het verhaal van de wonderlijke broodvermenigvuldiging van de zeven broden, met ook nog een reflectie daarop. Bijna direct na die broodvermenigvuldiging maken de leerlingen zich er druk over dat ze geen brood meegenomen hebben. Waarop Jezus verzucht dat de mensen alleen maar wonderlijke tekens verlangen maar niet begrijpen waar het om gaat. Hij verwijt zijn leerlingen dat ze geen inzicht hebben en hardleers zijn. "Jullie hebben ogen maar zien niet? Jullie hebben oren maar horen niet?" Dat is geen toeval. Oren maar niet horen. Dat wijst terug naar de dove die ging horen. Ogen maar niet zien. Dat wijst vooruit naar de blinde die gaat zien. Natuurlijk gaat het in dit verhaal over een blinde die weer kan zien met zijn ogen. Maar tegelijkertijd gaat het over meer. Jezus wil zijn leerlingen én ons leren om verder te kijken dan onze neus lang is, verder te kijken dan wij met onze ogen zien, te kijken, uit te kijken naar die gedroomde toekomst, naar Gods koninkrijk. Uw koninkrijk kome. Zie je al wat? Om daaruit te leven. Wat bij die dove is gebeurd en bij deze blinde gebeurt is een soort contrast met de manier zijn eigen leerlingen kijken, ziende blind, horende doof.

Bij dit Bijbelverhaal moest ik denken aan de opticien of de oogarts bij wie je dan letters van verschillende grootte voor je neus krijgt. Die grotere letters bovenaan kun je meestal wel scherp lezen, maar naarmate de letters naar onder steeds kleiner worden, wordt ook het zicht minder scherp.

Met lenzen van verschillende sterkte gaat die net zo lang door tot je zo scherp mogelijk ziet. In het Bijbelverhaal gaat het zien ook in fases, van niet zien, naar niet scherp zien, naar helder zien. Dat is bijzonder: In fases. Er is die tussenfase met die vraag van Jezus: Zie je al iets?

Het verhaal begint ermee dat deze persoon helemaal niets ziet.

Ook opvallend: de blinde wordt bij Jezus gebracht, en de mensen smeken hem om de man aan te raken. Er is geen activiteit van deze blinde, passief. Hij wordt gebracht, en niet hij maar de mensen vragen Jezus om hem aan te raken. Natuurlijk heeft een blinde soms begeleiding nodig, maar ik denk dat Marcus het hier bewust zo vertelt. Deze man zit vast in zichzelf, vast in het donker.

Gelukkig zijn er anderen die hem bij Jezus brengen.

Waarom? Is het compassie misschien? Willen ze iets spectaculairs zien, een wonderdokter? Of hopen ze misschien iets te zien van een andere werkelijkheid, voorbij de horizon?

Want zo zijn die wonderen toch bedoeld, als een teken van Gods koninkrijk, een glimp van de overkant, waar het donker verleden tijd is.

Net als in het verhaal van de dove man neemt Jezus ook hier de man apart.

Dat is een wonderlijk motief in het Marcusevangelie dat de wonderen het liefst in het verborgene plaatsvinden, en dat ze ook verzwegen moeten worden. Niet verder vertellen, voorlopig. Dat komt later wel, als het licht van Pasen erover valt.

Jezus neemt de blinde bij de hand, tot ze buiten het dorp zijn. Kennelijk is het nodig dat voordat er genezing – in de meest omvattende betekenis van het woord – optreedt hij eerst moet worden losgeweekt uit zijn omgeving, moet er een zone van vrijheid en onafhankelijkheid worden gecreëerd, waarin hij los kan komen van de vooroordelen die hem door zijn sociale omgeving worden opgelegd. Hier staat niemand in de weg. Zonder pottenkijkers kan Jezus hier zijn gang gaan.

Jezus spuugt de blinde in zijn ogen. De NBV vertaalt iets vriendelijker 'deed wat speeksel op zijn ogen'.

Natuurlijk is het iemand in het gezicht spugen ook in de Bijbel een teken van verachting, maar hier niet. Volgens de opvatting van toen heeft speeksel een bijzondere genezingskracht. Met name oogziekten worden zo bestreden. Met speeksel. Aan de ene kant vinden wij dat vies, maar aan de andere kant: een ouder of grootouder doet het ook bij zijn kind op kleinkind als die gevallen is: een kusje op de zere plek. Dat helpt.

Maar het is meer: Deze man is blind, en dus van de wereld afgesneden. Hij kan geen contact maken met anderen. Deze man moet ziende worden!

Het genezingsverhaal volgt het bekende stramien, maar nu wordt het anders. Jezus vraagt aan de zieke of het geholpen heeft. Zie je al wat? Nergens in het evangelie vraagt Jezus aan de genezene of het al geholpen heeft. Dat hoeft ook niet, want het helpt altijd. Behalve hier.

Dat is het bijzondere van dit verhaal: een zieke wordt bij Jezus gebracht, en Jezus probeert hem te genezen, maar het helpt niet: de man ziet de mensen als bomen. Hij ziet nog niet goed, de genezing is mislukt!

Zo'n beeld doet pijn aan je ogen, een vertroebeld beeld.

Zo doet misschien ook wel wat we om ons heen zien gebeuren in de wereld om ons heen, of misschien ook wel in je eigen leven je pijn aan de ogen.

Deze man ziet de mensen als bomen, en dat klopt natuurlijk niet.

We kunnen er niet omheen: het moet nog een keer. De blindheid is blijkbaar zeer hardnekkig.

Jezus raakt de man nogmaals aan en dan wordt hij genezen. Dan pas ziet hij alles weer scherp en helder.

Soms helpt het niet als Jezus je een keer aanraakt. We moeten een tweede keer worden geraakt, opnieuw geraakt worden.

Hier een schilderij van Andrei Mironov uit 2019. Prachtig, die liefdevolle aandacht. Onder elkaar. Buiten het dorp. Zonder pottenkijkers.

Deze tweede keer lukt het wel. De man sperde zijn ogen open en genas. Hij zag alles nu heel helder.

Hij zag alles helder, in tegenstelling tot de leerlingen van Jezus, die Hij als ziende blind heeft bestempeld.

Ik lees dit verhaal als een oproep om verder te kijken dan onze neus lang is, om verder te kijken dan dat wat onze ogen ons willen doen geloven. Het heeft iets van: ik zie ik zie wat jij niet ziet.

Dat is wat we elke keer weer in de kerk doen. En dan niet om het voor onszelf te houden, nee, net als bij dat spelletje, juist om anderen erbij te betrekken. Kijk eens goed.

Bij dat spelletje werkt het net zo: ineens zie je een kleur in het plafond die je nog nooit gezien hebt, alleen omdat een ander jou erop attendeert.

Zo kijken we in de kerk met de ogen van het geloof, naar een werkelijkheid die we met onze ogen lang niet altijd zien, maar waarin we geloven, een gedroomde werkelijkheid, Gods koninkrijk, God die met ons gaat.

... dan weet ik dit:

de harde werkelijkheid

krijgt niet het laatste woord.

Uw eerste woord zal ook het laatste zijn:

Licht

Dat wij helder-ziende mensen zullen zijn.